

CIVILNÍ A MÍSTNÍ OBRANA

Současnou mezinárodně politickou situací lze i nadále charakterizovat jako složitou a vážnou. USA pokračují ve výstavbě strategických sil a v přípravách války v kosmu. Dále posilují jaderný potenciál a věnují pozornost přípravě konvenční války v Evropě, zejména pokud jde o rozvoj nové bojové techniky s vysokou přesností a účinností a o průzkumné a palebné i spojovací systémy a systémy radioelektronického boje. Nemalou pozornost věnují také přípravám válčiště.

Socialistické státy v čele se Sovětským svazem podnikají vše pro odvrácení války a zachování míru. SSSR již několik let předkládá velmi konkrétní a odpovídající návrhy, které směřují ke zlepšení mezinárodní situace.

Jsme v období po významných jednáních v Ženevě mezi generálním tajemníkem ÚV KSSS soudruhem Gorbačovem a prezidentem USA Reaganem, po významném jednání vedoucích představitelů socialistických států a komunistických stran v Praze, které potvrdilo společnou linii v jednání s USA — nepřipustit dosažení převahy USA nad socialistickými státy a cíl zlepšit mezinárodní situaci.

V žádném případě však není na místě propadat předčasně iluzím. Situaci je nutné hodnotit reálně, zejména sledovat a vyhodnocovat praktické výsledky, které by ze strany USA měly mít odraz v oblasti zbrojení a řešení otázek konfrontace. Ve vojenské části Západ zvyšuje připravenost na vedení války, přípravu štábů a vojsk, počet i rozsah cvičení, s námětem překrytí rozvinování vojsk v Evropě i možného řešení nenadálého napadení.

Zasedání rady NATO hodnotilo další možnosti prohloubení koordinace při výzkumu, vývoji, výrobě a exportu nových konvenčních zbraňových systémů a bojové techniky. Vojenský výbor NATO posoudil plán operační přípravy válčiště, výstavby a modernizace konvenčních sil.

Pro nás zůstává obrana nejdůležitější povinností s jejím plným internacionálním významem. Je zapotřebí účinněji prosazovat leninský princip jednoty budování a obrany socialistické vlasti.

Všechny tyto závěry plně odpovídají požadavkům zdokonalování a zvyšování připravenosti Civilní obrany ČSSR, která jako součást obrany Československé socialistické republiky **zahrnuje opatření** k zabezpečení ochrany a obrany obyvatelstva před následky nepřátelského napadení, vytvoření podmínek pro plynulý chod hospodářského života při nepřátelském napadení a k odstraňování následků tohoto napadení.

Opatření Civilní obrany v míru i ve válce zahrnují zejména tyto hlavní **úkoly**:

- přípravu a seznamování obyvatelstva se způsoby ochrany proti soudobým prostředkům napadení s důrazem na ukrytí, vyrozumění a varování,
- zkvalitňování příprav a opatření ke zvýšení odolnosti národního hospodářství,
- zdokonalování záchranných a prvořadých likvidačních prací po nepřátelském napadení,
- činnost sil a prostředků CO ČSSR ve prospěch vojsk na teritoriu,
- efektivní využívání sil a prostředků CO ČSSR při řízení likvidace následků živelních pohrom a velkých provozních havárií,
- zkvalitňování velení, řízení a vzájemných vztahů orgánů CO ČSSR.

Úkoly Civilní obrany ČSSR vyplývají ze základních právních norem, které upravují řízení CO ČSSR, jako např. Ústavní zákon č. 100/1960 Sb. — Ústava ČSSR, Ústavní zákon č. 10/1969 Sb. o Radě obrany státu, Zákon č. 92/1949 Sb. — branný zákon, Zákon č. 73/1972 Sb. o branné výchově a Zákon č. 40/1961 Sb. o obraně ČSSR.

Velký vliv na obsahovou stránku řízení CO ČSSR mají usnesení PUV KSČ a Rady obrany státu. Jedním ze základních jsou usnesení z 8. května 1981 o „Komplexním zdokonalování Civilní obrany ČSSR“ a z 9. prosince 1982 „Směrnice o Civilní obraně ČSSR“, které vycházejí z principu vedoucí úlohy KSČ, jednoty budování a obrany socialismu, jednoty lidu a ozbrojených sil ČSSR i z potřeb centralismu a internacionálního charakteru obrany.

Směrnice obsahují hlavní úkoly pro organizaci, řízení a uskutečňování přípravy obyvatelstva k civilní obraně (POCO) ve všech orgánech a organizacích naší republiky.

Opatření CO prováděná na teritoriu ČSSR zahrnují v plném rozsahu řadu objektů ČSLA. Dosud byla řešena se zaměřením na organizaci protivzdušné obrany objektů. Tyto otázky odpovídaly Směrnici Sm-všeob-16, která v roce 1983 pozbyla platnosti. Proto byl posouzen stav realizace opatření CO v objektech ČSLA, stanoveny potřebné směry dalších řešení i konkrétní úkoly a zpracovány „Směrnice pro organizování místní obrany v ČSLA“. Při jejich zpracování jsme využili zkušeností z CO SSSR, zejména v oblastech dokumentace, úkolů a odpovědnosti jednotlivých náčelníků, vztahů mezi vojenskými štáby CO a objekty ČSLA, systému přípravy kádrů a MTZ.

Pojem „**místní obrana**“ (MO) byl zaveden z toho důvodu, že opatření jsou vykonávána v armádních objektech jen v určených místech. Tento pojem je v plném souladu i s ustanovením „Řádu posádkové a strážní služby ozbrojených sil ČSSR (Zákl-Ř-2, čl. 18 a 19). V těchto člancích je uvedeno, že: „Velitel posádky zodpovídá za ... provedení opatření místní obrany.“ Cílem „Směrnice pro organizování místní obrany v ČSLA“ je sjednotit organizaci, řízení a

uskutečňování opatření místní obrany k ochraně živé síly a materiálních hodnot v určených objektech ČSLA proti účinkům soudobých prostředků nepřátelského napadení; vytvořit organizační strukturu místní obrany (štáb, jednotky, služby) a připravit je k záchranným a prvořadým likvidačním pracím na těchto objektech. MO zabezpečujeme na určených objektech ČSLA, které mají převážně teritoriální charakter.

Odborným orgánem pro organizování, řízení a kontrolu opatření MO v ČSLA je štáb CO ČSSR. Pokyny a jím vydávané směrnice v oblastech MO jsou závazné pro funkcionáře, kteří odpovídají za jejich realizaci.

V další části článku se zmíním o některých tzv. problematických, obsahových a organizačních otázkách a vztahu CO k místní obraně.

Místní obrana v podmínkách ČSLA je systém opatření uskutečňovaných v míru a za branné pohotovosti státu s cílem zabezpečit ochranu živé síly a materiálních hodnot v objektech ČSLA proti účinkům soudobých nepřátelských prostředků napadení a přípravu k prvořadým záchranným a likvidačním pracím po nepřátelském napadení.

Opatření MO v objektech ČSLA jsou nedílnou součástí přípravy ČSLA k aktivní obraně státního území ČSSR.

Pod pojmem objekty ČSLA, ve kterých jsou organizována a zabezpečována opatření MO, rozumíme vojenské stavby, základny, výcviková, učební a jiná zařízení (zdravotnická, léčebná, rekreační, ubytovací apod.), výrobní a opravárenské závody, výzkumné ústavy, stavební organizace, vojenské lesy a statky i další instituce teritoriálního charakteru.

Důležitou otázkou je úzká součinnost s územními vojenskými štáby CO, a to zejména z toho důvodu, že orgány MO nejsou podřízeny územním orgánům CO. Součinnost orgánů MO s územními vojenskými štáby CO je nutné zaměřit zejména na:

- zpracování plánu MO,
- organizaci varování, vyrozumívání a vyhlášení signálů,
- přípravu velitelů, štábů, orgánů, jednotek a služeb MO,
- využívání učebních a výcvikových zařízení i učebních a výcvikových pomůcek,
- organizování vzájemné pomoci při odstraňování následků nepřátelského napadení, živelních pohrom a velkých provozních havárií.

K **úkolům**, které plní MO, patří:

- ochrana živé síly a materiálních hodnot proti účinkům soudobých nepřátelských prostředků napadení,
- včasné varování a vyrozumívání o nebezpečí napadení,
- zvyšování odolnosti objektů,
- ochrana důležitých životních potřeb (voda, potraviny),
- příprava a budování odolných úkrytů pro ochranu osob,
- budování protiradiačních úkrytů,
- maskovací a zatemňovací opatření,
- vyhlášení signálů CO,
- příprava evakuace osazenstva a techniky,
- materiální a technické zabezpečení jednotek MO,
- záchranné a prvořadé likvidační práce po nepřátelském napadení,
- poskytování pomoci vojskům na teritoriu a postiženému obyvatelstvu,
- organizace výcviku a školení.

V oblasti řízení místní obrany v ČSLA jsou pevně stanoveny odpovědnost, způsob odborného a metodického řízení i práva kontroly plnění úkolů.

Princip řízení a odpovědnosti za MO je v souladu s principem celkové odpovědnosti za CO ČSSR. Ve „Směrnici o CO ČSSR“ je stanoveno, že za civilní obranu objektu (podniků, závodů, družstev, úřadů apod.) odpovídá ředitel, vedoucí nebo předseda, který je zároveň náčelníkem Civilní obrany. Stejně tak i v systému MO: „Náčelníkem MO je velitel (náčelník) útvaru, útstavu nebo zařízení dislokovaného v daném místě. Je odpovědný za připravenost a pohotovost objektových jednotek MO, činnost štábu a včasnost a pohotovost objektových jednotek MO, činnost štábu a včasné plánování a uskutečňování opatření MO v míru i za války.“

V systému řízení MO důležitou roli zaujímají zástupci ministra národní obrany, náčelníci správ FMNO, velitelé vojenských okruhů a jejich zástupci pro Civilní obranu.

K realizaci opatření MO v míru a za branné pohotovosti státu jsou na jednotlivých stupních zpracovávány „Plány MO“ (vojenských okruhů, posádek a objektů), které **obsahují**:

- ukrytí osazenstva,
- protiradiační, protichemické a zdravotnické zabezpečení občanských pracovníků vojenské správy,
- ochranu hospodářských zvířat, potravin a vody,
- opatření k z odolnění objektu,
- využití objektových jednotek MO k záchranným a prvořadým likvidačním pracím v součinnosti s územními štáby CO,
- průzkum objektu,
- opatření k ochraně objektu umístěného pod vodními díly.

Jedním z nejdůležitějších úkolů CO ČSSR v přípravě státu na obranu je vytvoření podmínek pro **spolehlivou činnost národního hospodářství za branné pohotovosti státu**. Zvyšování odolnosti objektů a odvětví národního hospodářství se v plném rozsahu týká i oblastí ČSLA, zejména výrobních a opravárenských závodů, které musí pokračovat v činnosti, tj. vyrábět nebo opravovat za každé situace, v míru, v době ohrožení, i po úderech a odstranění jejich následků. Základním cílem tohoto úkolu je ochrana národního hospodářství a zvýšení jeho odolnosti proti působení ničivých účinků zbraní hromadného ničení.

Zvyšování odolnosti národního hospodářství v ČSSR, objektů a jednotlivých jeho odvětví uskutečňujeme realizací krátkodobých a dlouhodobých organizačních a technických opatření. Tato opatření jsou prováděna na celém území státu ve všech resortech, avšak diferencovaně podle úlohy a místa objektu. Je nutné, aby jejich rozsah odpovídal ekonomickým možnostem. V první řadě jsou řešena organizační opatření, která nevyžadují investiční náklady. Technická opatření, která vyžadují náklady a investice, se realizují v rámci inovace výrobní činnosti, generálních oprav, rekonstrukcí a při nové výstavbě.

Za odolnost objektů národního hospodářství proti účinkům nepřátelského napadení plně odpovídají vedoucí pracovníci (ředitelé) objektů, závodů, podniků, resortů. Základem zvyšování odolnosti je zabezpečení přežití lidí při současném plnění výrobních úkolů. K oblastem **zvyšování odolnosti** národního hospodářství ČSSR patří:

- ochrana obyvatelstva objektů, jeho životních podmínek a výrobních činností,

- rozmístění a racionální využití základních a výrobních fondů,
- příprava činnosti objektů v době branné pohotovosti státu,
- příprava prvořadých záchranných i likvidačních a obnovovacích prací,
- příprava systému řízení.

Výchozí podmínkou ke zvyšování ochrany národního hospodářství je zhodnocení zranitelnosti objektů i jejich dílčích součástí. Druhým obdobím je hodnocení produkční odolnosti a stanovení závazné metodiky provozu, výroby, její omezení nebo zastavení.

Tento velmi naléhavý úkol však mají i příslušní funkcionáři ČSLA, kteří odpovídají za výrobní a opravárenskou činnost v armádě.

Důležitou úlohu při realizaci opatření MO má materiální a technické zabezpečení, které v podstatě odpovídá platným předpisům ČSLA. Některé doplňující otázky řeší předpisy a nařízení štábu CO ČSSR, jako např.:

- výstavba ochranných staveb MO pro ukrytí je zajišťována investiční formou a musí odpovídat Normativům stavebně technických opatření CO na území ČSSR, které schválila Rada obrany státu,

- výstavba protiradiačních úkrytů a úpravy podzemních (sklepních) prostorů jsou vykonávány při běžných a zejména generálních opravách s využitím přidělených prostředků,

- materiál a speciální technika určená k zabezpečení MO má svou zvláštní vložku v tabulkách počtů,

- spotřební materiál příslušných materiálových tříd je zajišťován jednotlivými materiálovými hospodáři.

MO objektů ČSLA je úkol závažný, složitý a neodkladný. Realizace „Směrnice pro organizování místní obrany v ČSLA“ bude závislá na stanovení metodiky prosazení. Nejdříve je nutné stanovit seznam útvarů, ústavů, škol, zařízení, výrobně hospodářských organizací, které budou MO organizovat. Bude účelné zabezpečit školení velitelů objektů k pochopení „Směrnice“, vysvětlení všech obsahových otázek a úkolů, dále připravit a provést ukázkové zaměstnání s cílem komplexně se seznámit s praktickou přípravou její realizace. Obsahem závěrečného období by mělo být zpracování Plánů MO objektů, praktický výcvik a příprava štábů, jednotek a služeb MO ČSLA.

Realizace úkolů MO v objektech ČSLA bude mít významný vliv na zvýšení připravenosti určených zařízení ve vztahu ke komplexnímu řešení obrany ČSSR a výsledek tohoto úkolu bude přímo úměrný aktivitě i odpovědnosti příslušných velitelů a odpovědných náčelníků.